

Prima instanță: Judecătoria Ciocana mun. Chișinău
Judecător: V. Burduh
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: N. Cernat, A. Minciuna, A. Pahopol

Dosarul nr. 2ra-605/17

DECIZIE

03 mai 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței
Judecători

Iulia Sîrcu
Sveatoslav Moldovan, Maria Ghervas,
Mariana Pitic, Ion Druță

examinând recursul declarat de către Balan Alexandru,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grigorii Iuliana împotriva lui Balan Alexandru, intervenient accesoriu Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău, privind recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie și partajarea bunurilor mobile și imobile,
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 11 octombrie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de Balan Alexandru și a fost menținută hotărârea Judecătoria Ciocana mun. Chișinău din 20 octombrie 2015,

c o n s t a t ă

La data de 11 februarie 2015, Grigorii Iuliana s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Balan Alexandru, intervenient accesoriu OCT Chișinău, Filiala ÎS „Cadastru”, privind recunoașterea bunului drept proprietate comună în devălmășie și totodată, recunoașterea dreptului de proprietate după Grigorii Iuliana a ½ cotă parte din bunurile imobile și mobile, înregistrate după Balan Alexandru.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la data de 22 aprilie 1991, la Primăria Jora de Mijloc, r-nul Orhei a înregistrat căsătoria cu pârâtul, Alexandru Balan, înregistrând și căsătoria religioasă. La 11 iunie 1992, s-a născut fiul Balan Iurie.

La data de 22 septembrie 1999, a fost desfăcută căsătoria cu Alexandru Balan, divorțul fiind trecut în Registrul actelor de stare civilă sub nr. 413 la OSC Ciocana, mun. Chișinău însă, peste aproximativ 10 zile, au continuat să locuiască împreună ca o familie.

Menționează reclamanta că până la înregistrarea căsătoriei dânsa deținea cu

drept de proprietate ap. 145, str. M. Sadoveanu, 26/1, mun. Chișinău, unde a locuit împreună cu familia până la data de 12 decembrie 2002, când a înstrăinat imobilul dat pentru a contribui la achitarea datoriilor pentru procurarea ap. 178 din str. P. Zadnipru, 4/1, mun. Chișinău, nr. cadastral 0100312.101.178 cu suprafața totală de 70,3 m.p., înregistrat cu drept de proprietate la 13.10.2001 după pârâțul Alexandru Balan.

Indică reclamanta că căsătoria cu pârâțul Alexandru Balan juridic a fost desfăcută însă de facto, după divorț, începând cu data de 22 septembrie 1999 și până în prezent, reclamanta a continuat să locuiască împreună cu pârâțul, Alexandru Balan, în ap. 178 din str. P. Zadnipru, 4/1, mun. Chișinău, au dus și duc o gospodărie comună, în rezultat s-au născut 2 copii comuni, Iurie Balan născut la 11.06.1992 și Alexandru Balan născut la data de 23.02.2003.

În acest sens s-a mai indicat că tot în această perioadă, la data de 13 martie 2010 a fost procurată încăperea ne locativă, garajul-box nr. 780 cu suprafața totală de 29 m.p., inclusiv suprafața subsolului de 8,4 m.p., situat în mun. Chișinău, com. Stăuceni, str. Bucovinei, 1/1, nr. cadastral 3153212.012.15.780.

A mai indicat reclamanta că în anul 2013, împreună cu pârâțul Alexandru Balan, au fost nași de cununie la finii - Sergiu Dodon și Lilia Lupașco.

La data de 30 iunie 2014, împreună cu pârâțul au procurat terenul cu suprafața de 0,0895 ha, nr. cadastral 312919.213, situat în ÎP „Fructifera”, sat. Măgdăcești, r-ul Criuleni, pe care era amplasată o casuță sezonieră fiind înregistrată la OCT Chișinău după pârâțul Balan Alexandru, ulterior în locul casuței sezoniere au construit neautorizat o casă de locuit. Tot în timpul conviețuirii în comun au procurat și automobilul de model „Toyota Avensis” n/î C OD 710.

În această ordine de idei, s-a mai indicat că fiind în relații bune cu pârâțul, intenționau să reînregistreze căsătoria, iar la insistența pârâțului, reclamanta a părăsit locul de muncă de la spitalul „Sfânta Treime”, unde activa în calitate de asistentă medicală și împreună au înființat SRL „Bius-Lux”, ambii fiind înregistrați ca fondatori, au activat până în anul 2013, iar reclamanta realiza marfa produsă de firma lor, inițial la piața din str. Decebal, mun. Chișinău, iar ulterior la piața din str. Calea Basarabiei, mun. Chișinău.

A mai indicat reclamanta că în decursul ultimului an de zile, relațiile în familie s-au înrăutățit din cauza că în viața pârâțului a apărut o altă femeie, și în rezultat, Alexandru Balan a început să inițieze certuri, petrecute în prezența copiilor, precum și să-i creeze obstacole și să nu admită accesul ei în apartament.

În acest sens a solicitat reclamanta Grigorii Iuliana admiterea acțiunii și:

-Recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie a Lilianeii Grigorii și Balan Alexandru asupra bunurilor imobile și mobile: apartamentul nr. 178 din strada Petru Zadnipru nr. 4/1, mun. Chișinău, nr. cadastral 0100312.101.178, suprafața totală 70,3 m.p., estimat la 353 286 lei; încăperea nelocativă/garajul-box nr. 780 cu suprafața totală de 29.0 m.p., inclusiv

suprafața subsolului 8,4 m.p. situat în mun. Chișinău, comuna Stăuceni, satul Stăuceni, strada Bucovinei, 1/1 număr cadastral 3153212.012.15.780; terenul cu suprafața de 0.0895 ha, nr. cadastral 312919.213 situat în IP „Fructifera”, satul Măgdăcești, r-ul Criuleni și imobilul-casa de locuit, amplasată pe acest teren, edificată în mod neautorizat; automobilul de model Toyota Avensis cu n/î COD-710.

-Recunoașterea după Grigorii Iuliana dreptului de proprietate a 1/2 cotă parte din valoarea automobilului de model Toyota Avensis cu n/î COD-710. Recunoașterea după Grigorii Iuliana dreptului de proprietate a 1/2 cotă parte din apartamentul nr. 178 din strada Petru Zadnipru nr. 4/1, mun. Chișinău, nr. cadastral 0100312.101.178, din încăperea nelocativă/garajul-box nr. 780, inclusiv suprafața subsolului 8,4 m.p. situat în mun. Chișinău, comuna Stăuceni, satul Stăuceni, strada Bucovinei, 1/1 număr cadastral 3153212.012.15.780, din terenul cu suprafața de 0.0895 ha, nr. cadastral 312919.213 situat în ÎP „Fructifera”, satul Magdăcești, r-ul Criuleni și din căsuța sezonieră.

-Încuviințarea ÎS „Cadastru” la efectuarea modificărilor respective în Registrul bunurilor imobile.

-Încasarea de la Balan Alexandru în beneficiul Iuliane Grigorii cheltuielilor de judecată, inclusiv și onorariul avocatului, care pe parcursul judecării cauzei vor fi concretizate.

Prin hotărârea Judecătoriei Ciocana mun. Chișinău din 20 octombrie 2015:

-S-a admis parțial acțiunea reclamantei Grigorii Iuliana;

-S-a recunoscut după Grigorii Iuliana și Balan Alexandru dreptul de proprietate comună în devălmășie asupra bunurilor imobile și mobile după cum urmează: ap.178, str. P. Zadnipru, 4/1, mun. Chișinău, cu suprafața de 70,3 m.p., număr cadastral 0100312.101.01.178, cu valoarea estimată de 353 286 lei; încăperea nelocativă - garajul-box nr.780, cu suprafața de 29,0 m.p., inclusiv suprafața subsolului de 8,4 m.p., situat în mun. Chișinău, com. Stăuceni, sat. Stăuceni, str. Bucovinei, 1/1, număr cadastral 3153212.012.15.780; terenul cu modul de folosință - lot pomicol, cu suprafața de 0,0895 ha, numărul cadastral 3129219.213, cu valoarea estimată de 49 281 lei, și căsuța sezonieră, cu suprafața exterioară totală de 47.0 m.p., numărul cadastral 3129219.213.01, cu valoarea evaluată de 87 362 lei, ambele situate în r-nul Criuleni, s. Măgdăcești, IP „Fructifera”; autoturismul de model „Toyota Avensis”, n/î C OD 710, culoare argintiu;

-S-a recunoscut după Grigorii Iuliana și Balan Alexandru dreptul de proprietate la câte 1/2 cotă-parte ideală din următoarele bunuri imobile și mobile: ap. 178, str. P. Zadnipru, 4/1, mun. Chișinău, cu suprafața de 70,3 m.p., număr cadastral 0100312.101.01.178, cu valoarea estimată de 353 286 lei; încăperea nelocativă - garajul-box nr.780, cu suprafața de 29,0 m.p., inclusiv suprafața subsolului de 8,4 m.p., situat în mun. Chișinău, com. Stăuceni, sat. Stăuceni, str. Bucovinei, 1/1, număr cadastral 3153212.012.15.780; terenul cu modul de folosință - lot pomicol, cu suprafața de 0,0895 ha, numărul cadastral

3129219.213, cu valoarea estimată de 49 281 lei, și căsuța sezonieră, cu suprafața exterioară totală de 47.0 m.p., numărul cadastral 3129219.213.01, cu valoarea evaluată de 87 362 lei, ambele situate în r-nul Criuleni, s. Măgdăcești, IP „Fructifera”; autoturismul de model „Toyota Avensis”, n/î C OD 710, culoare argintiu;

-S-a încasat de la Balan Alexandru în beneficiul Iulianei Grigorii cheltuieli de judecată în sumă de 500 lei, achitate drept taxă de stat la depunerea cererii de chemare în judecată;

-În rest, acțiunea în partea recunoașterii după Grigorii Iuliana și Balan Alexandru a dreptului de proprietate comună în devălmășie asupra casei de locuit construită în mod neautorizat, situată pe terenul cu suprafața de 0,0895 ha, numărul cadastral 3129219.213, în r-nul Criuleni, s. Măgdăcești, IP „Fructifera”, cât și încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 10 000 lei, drept cheltuieli pentru asistență juridică, s-a respins ca fiind neîntemeiată;

-S-a încasat la bugetul public de la Balan Alexandru cheltuieli de judecată în sumă de 7 575 lei 18 bani, dintre care 7 523 lei 93 bani drept taxă de stat pentru adresarea acțiunii în judecată de plata căreia reclamanta Grigorii Iuliana a fost scutită la depunerea cererii de chemare în judecată, și 51 lei 25 bani cheltuieli de înștiințare și chemare a părților în judecată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 octombrie 2016, s-a respins apelul declarat de Balan Alexandru și s-a menținut hotărârea Judecătorei Ciocana mun. Chișinău din 20 octombrie 2015.

Nefiind de acord cu decizia menționată, la 23 decembrie 2016, Balan Alexandru prin intermediu avocatului Potoreanu Dina (mandat nr. 0939159) a declarat recurs, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii înaintate de Grigorii Iuliana.

În motivarea recursului, cu reiterarea motivelor de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele inferioare, recurentul a indicat că atât instanța de apel cât și instanța de fond nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii, au încălcat normele de drept material și procedural.

În acest sens, s-a invocat că prezumția de comunitate a bunurilor înscrisa în art. 19 și 20 din Codul familiei este instituită numai în favoarea soților și nu poate profita concubinul, care are obligația să facă dovada contribuției proprii la dobândirea fiecărui bun în parte și să probeze intenția lor de a-l achiziționa în comun, fapt care nu a fost realizat de către intimata Grigorii Iuliana, contrar prevederilor art. 118 alin. (1) din Codul de procedura civilă al RM.

Conform art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Având în vedere că copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată în adresa părților la 25 octombrie 2016 (f.d. 252 vol. I), cât și faptul că la materialele cauzei nu sunt careva probe privind recepționarea acesteia,

recursul se consideră declarat în termen.

La data de 16 martie 2017, avocatul Dumitru Valeriu (mandat nr.0311838) în interesele intimetei Grigorii Iuliana a prezentat referința pe marginea recursului declarat, solicitând respingerea acestuia ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) CPC, prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 26 aprilie 2017, recursul a fost declarat admisibil.

Examinând motivele invocate în cererea de recurs în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și trimiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente:

În conformitate cu art. 442 alin. (1) CPC, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, „instanța, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs”.

Colegiul reține faptul că, decizia instanței de apel a fost adoptată cu aplicarea eronată a normelor de drept material, fiind dată o apreciere arbitrală a probelor și circumstanțelor cauzei, motiv pentru care Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit, consideră că urmează a fi casată cu trimiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează:

În conformitate cu art. 373 alin. (1) CPC, „instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță”.

Conform art. 373 alin. (4) CPC, „instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei”.

Conform art. 121 alin. (1) CPC al RM „Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

Conform art. 117 alin. (1) și (2) CPC al RM „Probe în pricini civile sânt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a pricinii. În calitate de probe în pricini civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea pricinii, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.”

Colegiul reține că conform materialelor cauzei, Grigorii Iuliana s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Balan Alexandru, intervenient accesoriu OCT Chișinău, Filiala ÎS „Cadastru”, privind recunoașterea bunului drept proprietate comună în devălmășie și totodată, recunoașterea dreptului de proprietate după Grigorii Iuliana a 1/2 cotă parte din bunurile imobile și mobile, înregistrate după Balan Alexandru.

În sensul respectivelor solicitări, expres înserate în cererea de chemare în judecată, Colegiul menționează că reclamanta și-a întemeiat pretențiile respective atât în temeiul prevederilor art. 370 din secțiunea a 3-a Capitolul III al Codului Civil intitulată „Proprietatea comună în devălmășie” - care reglementează proprietatea comună în devălmășie, cât și în temeiul art. 361 din secțiunea a 2-a Capitolul III al Codului Civil intitulată „Proprietatea comună pe cote-părți” care respectiv reglementează instituția proprietății comune pe cote părți.

Astfel, conform art. 370 Cod Civil, împărțirea bunului proprietate comună în devălmășie între coproprietarii devălmași se va face proporțional aportului fiecăruia la dobândirea bunului. Până la proba contrară, aportul coproprietarilor devălmași este prezumat a fi egal.

Totodată, conform art. 361 Cod Civil, (1) Împărțirea bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar.

(2) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este partajabil în natură, împărțirea se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulte, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor;

b) vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

(3) În cazul în care unui dintre coproprietari îi este atribuită o parte reală mai mare decât cota sa parte, celorlalți coproprietari li se atribuie o sultă.

(4) Împărțirea se efectuează în modul stabilit de lege.

(5) Părțile reale stabilite de instanță de judecată pot fi distribuite prin tragere la sorți, după caz.

În sensul prevederilor legale respective, raportate la solicitărilor reclamantei, Colegiul menționează că de către instanțele inferioare, cu toate că au fost stabilite justificat un șir de circumstanțe de fapt care probează că reclamanta Iuliana Grigorii și pârâtul Alexandru Bălan, obținând venituri comune, au procurat din mijloace financiare comune un șir de bunuri mobile și imobile, instanțele inferioare eronat au ajuns la concluzia referitor la aplicarea regimului proprietății comune în devălmășie prin prisma relațiilor de concubinaj, făcându-se trimitere la prevederile art. 19 și 20 din Codul familiei și art. 371 Cod civil al RM care coroborate, stabilesc regimul juridic al bunurilor dobândite de soți în timpul căsătoriei.

În această ordine de idei, Colegiul reține ca fiind justificate argumentele

recurentului că prezumția de comunitate a bunurilor înscrisa în art. 19 și 20 din Codul familiei este instituită numai în favoarea soților și nu poate profita concubinul, care are obligația să facă dovada contribuției proprii la dobândirea fiecărui bun în parte și să probeze intenția lor de a-l achiziționa în comun.

Totodată, cu referire la pretențiile reclamantei privind *bunurile imobile* procurate pe parcursul conviețuirii în comun, Colegiul menționează instanțele inferioare urmau să țină cont de faptul că participarea la construcția sau dobândirea imobilului poate servi drept temei de recunoaștere a cotei-părți din proprietate, dacă se va dovedi că între proprietarul imobilului și persoanele care pretind la o cotă parte a existat un acord de dobândire a proprietății comune, având obiectul material respectiv, și în acest scop au adus, în calitate de aport la dobândire, munca lor sau mijloacele financiare necesare.

Astfel, Colegiul reiterează că nu poate constitui temei de dobândire a dreptului de proprietate relația de fapt a concubinajului, respectiv la rejudecarea pricinii, instanța urmează să țină cont de faptul că în situația în care la caz, dreptul de proprietate a fost dobândit în timpul relației de concubinaj, obiectul material al acestuia urmează a fi partaja conform aportului fiecăruia la dobândirea bunului, dobândirea bunului fiind considerată ca rezultat al unui acord de activitate comună în scopul dobândirii de bunuri, adică al contractului de societate civilă (art. 1339 Cod Civil al RM), și nicidecum în temeiul relației de concubinaj după cum eronat a fost constatat de către instanțele inferioare.

Totodată, Colegiul reține ca fiind necesar de menționat la caz și faptul că în cazul în care imobilul locativ a fost dobândit de către unul dintre concubini, dar pe parcursul acestei relații au fost efectuate de către concubini anumite reconstrucții, reparații capitale, reamenajări etc, concubinul neproprietar va dispune doar de dreptul de a solicita plata unei compensații bănești egală cu contribuția adusă la îmbunătățirile imobilului, în baza principiului îmbogățirii fără justă cauză (art.1389 Cod Civil al RM), nedisponând de dreptul de recunoaștere a proprietății asupra unei părți din imobilul locativ sau din anexele acestuia.

În acest sens, Colegiul menționează că în situația din speță, recunoașterea proprietății asupra unei părți din imobilul locativ sau din anexele acestuia, poate fi dispusă doar în cazul în care se va exclude ipoteza contribuției aduse la îmbunătățirile imobilului, iar cu titlu de consecință și plata unei compensații bănești.

Sistematizând cele menționate anterior, raportate la cadrul legal relevant speței, Colegiul menționează că circumstanțele stabilite de către instanțele inferioare și anume că Iuliana Grigorii și Alexandru Bălan au locuit împreună și au dus gospodărie comună, având și buget unic, nu pot constitui automat temei de constatare a dreptului reclamantei la 1/2 din bunurile dobândite, iar în situația în care instanțele au decis anume în cotele părți respective partajarea, urmau să motiveze soluția respectivă prin prisma aportului fiecăreia din părți, probat prin materialele dosarului în acest sens.

Având în vedere cele menționate, complexitatea respectivului litigiu

datorită interconexiunii strânse a solicitărilor și încadrarea acestora în cadrul legal pertinent și având în vedere că erorile judiciare admise nu pot fi corectate de către instanța de recurs, Colegiul ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Balan Alexandru cu casarea deciziei instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Balan Alexandru.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 11 octombrie 2016, emisă în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grigorii Iuliana împotriva lui Balan Alexandru, intervenient accesoriu Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău, privind recunoașterea dreptului de proprietate comună în devălmășie și partajarea bunurilor mobile și imobile, cu trimiterea pricinii spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan

Maria Ghervas

Mariana Pitic

Ion Druță